

שמעתא עמיקתא

גליון תק"י | פרשת תרומה | תשפ"ב | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

פניני הלכה

האם מרבין בשמחה באדר א'?

א. **תנן** (תענית כו.) משנכנס אב ממעטין בשמחה. ובגמ' (כט.) אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב כש משנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה. אמר רב פפא הלכך בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לישתמיט מיניה באב דרע מזוליה, ולימצי נפשיה באדר דבריא מזוליה. ולענין חודש אב דנו האחרונים אי קאי על כל החודש או רק עד אחר ט' באב [ועי' מגי"א סי' תקנ"א ס"ק ב', משני"ב שם ס"ק ב', בן איש חי פרשת דברים הי"א, וכח"ח סי' תקנ"א ס"ק ג'].

אולם לענין חודש אדר, הנה ברש"י מפורש דטעמא דמשנכנס אדר מרבין בשמחה, מפני דימי ניסים היו לישראל פורים ופסח, ולפי דאי דקאי על כל החודש, וי"ל דאף על חודש ניסן.

וכ"כ בהגהות ה"ח"ס (סי' תקנ"א) דאף דלענין אב סגי שיעבור ימי הצר, ומכ"ש אחר ט"ו באב דלא היו ימים טובים וכו'. מ"מ לענין חודש אדר דימי פורים ופסח חבוקים זה בזה החודש כולו בשמחה. ועי' בא"א (מבוטאשט סי' תרפ"ו ס"ק ב') דמסתברא דקאי על כל החודש, דכתיב (אסתר ט' כ"ב) והחודש אשר נהפך מיגון לשמחה.

ב. והנה הרמב"ם (פ"ה מתענית ה"ח) הביא דברי המשנה דמשיכנס אב ממעטין בשמחה. אולם לא הזכיר דברי הגמ' הלכך בר ישראל וכו'. וענין חודש אדר לא הזכיר כלל. **המחבר** (סי' תקנ"א ס"א) לענין חודש אב הביא דברי המשנה, ודברי הגמ' דבר ישראל וכו'. אולם לענין חודש אדר לא הזכיר מידי.

ועי' בהת"ס (או"ח סי' ק"ס) דביאר דהרמב"ם לא ס"ל לדינא האי דרעא מזוליה או דבריא מזוליה, ועי' לא הזכירו לא לענין חודש אב ולא לענין חודש אדר. אך המחבר חשש לסתתא ועי' לענין חודש אב חייש לה, משא"כ באדר. ע"ש.

אולם המג"א (סי' תרפ"ו ס"ק ה') כתב בסתמא בלא חולק עכו"ם משנכנס אדר מרבין בשמחה, ומי שיש לו דין עם משני"ב יפוטו באדר. והביאוהו המשני"ב (שם ס"ק ח) **והכה"ח** (סי' תרפ"ו ס"ק ל"א).

ג. ולי"ע אי איתא לההיא דינא אף באדר א' או רק באדר ב'.

והנה **בירושלמי** (מגילה פ"ה הי"א) איתא משמיה דרבי חמא בר חנינא (לבאר טעמא דאדר השני עיקר) דאותה שנה (דנס פורים) היתה שנה מעוברת. מדכתבי מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר. ופי' **בקרנן העדה** (שם) דמאחר דאמר חודש שנים עשר ל"ל למימר הוא חודש אדר, אלא הי"ק לחודש י"ב של כל שנה ושנה דהוא חודש אדר.

ולפי"ז יש מקום לומר דבשנה מעוברת ליכא לההיא דינא אלא באדר ב' שבו נעשה הנס. כמו דחזינן דמההיא טעמא בשנה מעוברת קורין את המגילה באדר השני. ורק בשנה פשוטה דליכא אלא אדר אחד נתקנה השמחה בחודש אדר.

אלא דלכאוי מדברי הבבלי (מגילה ו.) דלא הביא ההיא טעמא, אלא דנח' שם רבותינו איזה אדר עיקר בשנה מעוברת, אי דרשינן בכל שנה ושנה אדר הסמוך לשבט מפני דזרזין מקדימין למצוות. או דדרשינן בכל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן מפני דמסמך גאולה לגאולה (פורים לפסח) עדיף. מבואר דלא ס"ל כהירושלמי.

אולם מאחר דקמ"ל אף לבבלי כרשב"ג דאדר הסמוך לניסן עיקר משום מסמך גאולה לגאולה, י"ל דה"י מהאי טעמא דינא דמשנכנס אדר הוא רק על אדר ב'. וכ"כ בשו"ת **שאלת יעב"ץ** (חי"ב סי' פ"ח) לבאר דרש"י פי' משנכנס אדר - ימי ניסים היו לישראל פורים ופסח. לרמז דבשנה מעוברת אין שמחה אלא באדר שני, כדאמרין דאדר שני עיקר לקריאת המגילה משום מיסמך גאולה לגאולה עדיף.

אלא דאכתב אין הדברים מוכרחים, ד"ל דנהי דענין מצוות החודש תקנו חז"ל לקיימם באדר ב' משום מסמך גאולה לגאולה, מ"מ י"ל דאף אדר א' אדר מקרי, ויש להרבות אף בו בשמחה משום דבריא מזוליה.

שמעתא אליבא דהלכתא

משיעורי הרה"ג יוחנן בורגר שליט"א
מו"צ וראש כולל הוראה רמות ב'

פסק החשמל בשבת, מה דינם של התבשילים העומדים על הפלטה

א. שהייה והחזרת תבשיל על האש בשבת. ב. העביר את התבשיל מקדרה לקדרה. ג. להעביר הקדרה מכירה לכירה. ד. סלקה מעל האש ללא דעת. ה. נטל הקדרה שהיא לצורך מחר. ו. להעביר הקדרה לאש אחרת גוי"ק - פסק החשמל וחזר. ז. פסק החשמל לפני השקיעה ולא חזר עד שבת. ח. להניח על פלטה מכובה העתידה להדלק ע"י שעון שבת. ט. להנאות מחשמל שתוקן בשבת - לסלק הקדרה לפני החשמל תוקן.

א. שהייה והחזרת תבשיל על האש בשבת

מבואר **בשבת** (לו.) דאסרו חכמים להשהות תבשיל על האש מערב שבת א"כ האש גרופה (שסלקו את הגחלים) או קטומה (שכיסו אותם באפר למעט חומם). ועי' **בשו"ע** (סי' רנ"ט ס"א) שפסק כדעת רבנן בגמ' שם דס"ל שהדין כן כל זמן שהמאכל מצטמק וטוב לו, אבל אם מצטמק ורע לו מותר להשהותו אפילו אין האש גרופה וקטומה. ודעת הרמ"א לפסוק כדעת חנניה החולק על רבנן שם וסובר שהדין כן רק כל זמן שהמאכל לא הגיע לבישול כמאכל בן דרוסאי.

ועי' עוד **בשו"ע** (שם ס"א - א) שכתב שאסרו חכמים לתת תבשיל על האש בשבת מתחלה אף אם האש גרופה או קטומה ואפילו התבשיל מצטמק ורע לו. ועי' אם סילק הקדרה מע"ג האש ורוצה להחזירה אסור. ועי"ש שמי"מ אם מתקיימים התנאים דלהלן שרי להחזירה א' התבשיל מבושל כל צרכו והוא רותח. ב' האש גרופה וקטומה. ג' לא הניח הקדרה על קרקע. ולדעת הרמ"א צריך עוד שמחזיק אותה בידו ודעתו להחזירה. ועי' עוד בזה להלן אותיות ב' וז' **ובשמעתא עמיקתא** גליון תצ"ח.

ב. העביר את התבשיל מקדרה לקדרה

ועי"ש **בשבת** (לח.) ששאלו אם תלה הקדרה במקל או הניחה על גבי מטה אם נחשב כהניחה ע"ג קרקע. ומה הדין **בפינן ממיחם למיחם** ונשאר בתיקו. ופרש"י פינן ממיחם למיחם - מי הוי כמטמין לכתחלה ואסור להחזירן לכירה, או לא. מיחם - קומקמוס שמחמם בו חמין, ע"כ. ועי' **בתוס'** (ד"ה פינה) שהקשו דמאי שנא הכא דמבעיא ליה ולענין הטמנה בדף נ"א ע"א מוסכם להתיר להעביר תבשיל מקדרה מוטמנת מער"ש לקדרה אחרת ולהטמינה, וכתי' בשם ר"ת דהכא לגבי חזרה שהיא על גחלים (גרופים או קטומים) יש לחוש שמא אתי לחותיו, אבל גבי הטמנה שאין שם אש אלא חום הנשאר ע"י ההטמנה ה"י יעביר לקדרה חמה אין לחוש שיש יבוא לידו חיתוי כי באופן זה לא יועיל החיתוי, עי"ש. **והר"ן** (זו' ברי"ף ד"ה בע"ה) כתב דהכא אסור משום דמחזי כמבשל טפי במיחם שני מבמיחם ראשון אי"נ הכא פירושא דקא מיבעיא לן פינן ממיחם למיחם מהו להחזיר למיחם ראשון ולהחזירה על גבי כירה מי הוי כהניחו על גבי קרקע או לא, ע"כ. ועי' **במאירי** (לח' ד"ה לא).

והטור (שם) פסק שאם פינהו ממיחם למיחם אסור. **והשו"ע** (ס"א) כתב דכירה שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדירה מעליה אפי' בשבת, מותר להחזירה כל זמן שהיא רותחת. וכתב עליו הרמ"א ועודה בידו. וכתב עוד **השו"ע** ולא הו"ל ע"ג קרקע. וכתי' עליו הרמ"א ודעתו להחזירה. וכתב הרמ"א (ס"ק כ"ס ור"נ ס"ק יד) על דברי הרמ"א, שהשו"ע ס"ל דוקא כשהניחה ע"ג אסור אבל הניחה ע"ג מטה או פססל או שפינן ממיחם למיחם שרי, אבל הרמ"א ס"ל דכל אלו אסור דלא **כמושיב בשבת לכתחלה**, ע"כ.

ועי' **ברע"א** שהביא דברי הר"ן שם דהאיבעי היא גם בפינה למיחם אחר וחזר ושפכן למיחם ראשון אם רשאי להניחו על האש, אם הוי כהניחו ע"ג קרקע או לא, ע"כ. **והפמ"ג** (א"ח ס"ק ב) כתב דבכה"ג אסור **כי הוי כמושיב לכתחלה**, עי"ש. וכ"כ **בגרי"ז** (אות ה) שאם פינה התבשיל לקדרה אחרת כבר בטלה לה שהייה הראשונה וכשרוצה להחזירה הרי זה **כמושיב בשבת בתחלה**, ע"כ. **והעולת שבת** (ס"ק א) תמה על הרמ"א אמאי לא כתב לאסור בזה כמ"ש הטור. וכן **התוספת שבת** (ס"ק ח) נקט להחמיר בזה. אולם

הא"ר (אות ב) כתב שיש להקל בזה כדמוכח מהב"י. **והשעה"צ** (אות מז) כתב דלא הזכיר פינה ממיחם למיחם שזכר המגן אברהם, משום דבלאו הדין יש דעות שמקילין במיחם שני, על כן לפעני"ד פשוט דבשם למוך על המקילין בבעיא זו, ע"כ. ומשמע דלדעת המ"ב יש להקל בזה גם כשלא היה דעתו להחזיר (ועי"ן **במ"ב** ס"ק נ"ו שהיקל בלא היה דעתו ועודן בידו).

והאג"מ (או"ח חי"ב סי' סט ד"ה ולהוציא) פסק להחמיר. **והשבט הלוי** (חי"ג ס"ה) כתי' דקשה להקל כיון שהתוספת שבת, הגרי"ז והרב פעלים נקטו להחמיר. **והגרשו"א זצ"ל** (שש"כ פ"א אות י' הגה מט) פסק להקל. וכן נקט **הגר"ק זצ"ל** (חוט שני חי"ב ע"מ קכה אות א).

ג. להעביר הקדרה מכירה לכירה (מפלטה לאש אחרת גוי"ק)

וכתב הרמב"ם (פ"ה הי"א) שמוותר להחזיר מכירה אפילו מכירה מועט לכירה שהבלה מרובה. אולם הר"י (חי"ב סי' ח"ג ס"א) כתב בשם הירושלמי שאין מחזירין מכירה זו לכירה אחרת, שאם נטלה מכירה אחת אסור להחזירה לכירה אחרת הדוי כנותן על שני כירה לכתחלה בשבת. ועי' **במאירי** (שם). **והרמ"א** (ס"א) פסק כהרמב"ם דאפי' לכירה אחרת מותר. וכתי' **המ"א** (ס"ק ב) דאפי' הבלה מרובה מראשונה. וכן הוא **בתוספת שבת** (ס"ק ח), **בגרי"ז** (אות יד) **ובמ"ב** (ס"ק סב). ועי' **בחזו"א** (סי' לו רס"ק ה) שכת' דנראה דאפי' מסמיכה לעל גבה מותר, דלא אסרו בירושלמי אלא מהטמנה לשהיו, אבל כל שיהיו אחת היא. ועי' **בכה"ח** (אות מ) שכתב שמהשו"ע שהשמיט היתר זה נראה דאסור ושוב כתי' **שהב"כ** (אות א) כתב להקל בזה.

ד. סלקה מעל האש ללא דעת

והנה יש לזון האם הטעם בדעת כמבואר לעיל הוא כי צריך לאפוקי מהדעת הסתמית שלא להחזיר, אך דלמא חכמים תקנו שצריך דעת חיובית להחזירה. ונפ"מ כשנטלה בטעות או נפלה הקדרה וכן אם הוציאו קטן שאין לו דעת, האם מותר להחזירה. ועי' **ברע"א** (שם על שו"ע ס"א) שכתב דאפי' אם זה המניח ע"ג קרקע היה אדם אחר שאין הקדרה שלו ג"כ מועיל המעשה שלו לאסור שוב להחזיר ע"ג כירה ולא שייך בזה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אף אם עודו בידו. ורק אם בעת שסילק מהכירה לא היה בדעתו להחזירה אם מחשבתו מועלת לאסור שוב להחזיר זה תלוי במח' ראשונים, עי"ש. והביאו **הבה"ל** (על ס"ב ד"ה ולא).

אולם **האבי עזרי** (פ"ה הי"ח) תמה עליו כי פשוט **שכאן העיקר הוא אם בעת הנטילה מן הכירה היה דעתו להחזיר אז מותר, ואם לאו דעתו להחזיר אח"כ כשהחזיר כירה זה כמו ששם מתחלה ואסור ולא משום דעתו להחזיר היינו משום שכונתו הי' שלא להחזיר, דברור שאפילו ג"כ אין להחזיר שבע"פ אין כאן דעת ע"מ להחזיר, ע"כ. וכן נקט **הגר"ש זצ"ל** (אשרי האיש חי"ב פ"ג אות ח) דדוקא אם יש מחשבה חיובית להחזיר לאש אז נחשב דעתו להחזיר. ועי' **בהר צבי** (טל הרים בישול אות ז).**

ה. נטל הקדרה שהיא לצורך מחר - נפלה על הקרקע

ולפי דברי הרע"א הנ"ל י"ל שאם נטל בטעות הקדרה שלצורך מחר שלא ע"י להחזירה, כיון שהמחשבה שלא להחזיר היתה בטעות, י"ל דמחשבה בטעות אינה בכלל סילוק. אבל לדעת האבי עזרי י"ל דלא גרע מנפלה דחשיב סילוק. שו"ר **בשבינת השבת** (שהיה ס"ק מז) שכתב שבמקום שהרבה מעמידים בתנור אחד, ולקח אחד קדרה שלא ע"מ להחזיר כן היה סבור שהיא שלו ואח"כ ראה שאינה שלו, יראה לכאורה מאחר שנטילתה היה בטעות אינו נאסר להחזירה לקוממו. וכן דעת **הגרשו"א זצ"ל** (שש"כ פ"א הגה עה) **והאבן ישראל** (חי"ב סי' ב אות ז). ודעת **הגר"ש זצ"ל** (שבות יצחק חי"ב ע"מ קעה) לאסור, ולשיטתו אוזיל דס"ל דבענין מחשבה חיובית. **והגר"ק זצ"ל** (שם ע"מ קכג) נקט דדינו כאין דעתו להחזירה, וראיה מהרע"א הנ"ל, ע"כ. אולם לכאוי יש לדחות דשאני הכא דהוי בטעות ולא הוי סילוק, משא"כ בנדון של הרע"א דמייירי שסלקו הקדרה במחשבה שלא להחזירה.

וכמו כן ק"וי אם נפלה הקדרה על הקרקע, ד"ל דלדעת הרע"א שמוותר להחזירה, ודלא כהאבי עזרי. וכן דעת **הגרשו"א זצ"ל** (שש"כ פ"א הגה עט) שאם נפלה הקדרה מידו ע"ג קרקע ודאי דלאו כלום הוא ורשאי להחזירה. ודעת **הגר"ק זצ"ל** (שם) שדינו כאין דעתו להחזירה כמ"ש לעיל. [אין חימם התבשיל והניחו על בלעך ושכח להדליק האש, דעת **הגר"ש זצ"ל** ובעל **האבן ישראל זצ"ל** (מאור השבת חי"ב ע"מ תקעו אות קט) להחמיר בזה. אולם דעת **הגרשו"א זצ"ל** (מאור השבת חי"א ע"מ תצה) דכיון שהיה עוסק בחימום המאכלים אי"א לומר שזהו סילוק].

ז. לעביר הקדרה לאש אחרת גוי"ק – פסק החשמל וחזר

מעשה י"ל שאם יש הפסקת החשמל מותר לעביר הקדרה מהפלטתה של שבת לפלטה אחרת או כירה גוי"ק. בפרט לדעת הרמב"ן והר"ן המובאים להלן אות ח' דס"ל דיני חזרה נאמרו כשסילק הקדרה מעל האש מער"ש ורוצה להחזירה בשבת, אבל אם סלקה בשבת כל שהיא רותחת באופן דאין משום בישול אחר בישול שרי.

וכמו כן לפי הני"ל אם חזר החשמל אין חובה לסלקה, כי לא התבטלה השהייה הראשונה, דדמי לנפלה מעל הכירה דלדעת הרע"א אין כאן סילוק, ואף האבי עזרי אפטר דיודה דהכא עדיף טפי כי מונחת במקום שהניחה מתחלה, ועדיף מהניחה על ספסל דלדעת הרמ"א בעינן דעת, כי התם סלקה בידים. ועוד דבכה"ג לא גרע ממשי"כ **האור שמה** (שבת פ"ג ה"א ד"ה ולפי) דהא דאסור להחזיר בהניח ע"ג קרקע שילא דוקא אהטתל השתמש מתוכה, אבל בטל ממכירה שהקלה מועט ליתן לכירה כשהבלה מרובה אפילו בהעמדי ע"ג קרקע ע"ש, כיון שיהא נטל להשתמש ממנה, דבנטל להשתמש מתוכה דוקא מיחזי כמו שנגמרה שהיה הראשונה, ע"כ. ואע"פ שהעירונו מדברי **המ"ב** (פ"ג ס"א) דמבואר דלא כהאור שמה, מ"מ י"ל דהיינו דוקא בגוונא שסילקה מהאש והניחה על הקרקע בידים, אבל בני"ד שלא סלקה בידים י"ל דחשיב כעודה בידו. וכן פסק **הגרשז"א זצ"ל** (ששי"כ פ"א הגה ע"ט) דאם האש כבתה לא חשיב סילוק וכמ"ש לעיל. **והצ"ח** (ח"ב סי' צא אות ב) הוסיף דבכה"ג הדבר נכלל בהא דמותר להחזיר בשבת אפילו לכירה אחרת, וברור דזה הוא מבלי שיהא זה קשר לתנאים שמדובר שם לפני כן על ענין אחר, כי הלכה זאת לקוחה מהרמב"ם בפ"ג מה' שבת ה"א, ושם היא נפסקה בסתמא מבלי לדבר כלל מדינא דהצרכת תנאים כיעו"ש, ע"כ. וכן נקט **האור לציון** (ח"ב פ"ז אות א). וע"י **בבצל החכמה** (ח"ד ס"ה ק"ה) שכתב שאם נפסק הזרם ונצטננה הכירה וגם הקדירה, ושוב חזר הזרם ונרתחו הקדירות, הקדירות מותרות. **ודעת הקובץ תשובות** (ח"ג ס"ה ל"ט) שאם הכירה עדיין חמה יש לזה דין כירה, אבל אם פג החמימות מהכירה דינו כנוטל מע"ג הקרקע. וע"י **באג"מ** (או"ח ח"ד סי' ע"ד ביטול אות לח). וע"י עוד להלן אות ח' ב' **החזו"א**, ולפי דבריו י"ל דק"ו בני"ד דיש להקל.

ז. פסק החשמל לפני השקיעה ולא חזר עד שבת

ונראה דיוצא עוד נפ"מ מהני"ל. דהנה דעת **הרמב"ן** (ל"ה) ע"פ **הירושלמי** דלעולם לא אסרו חזרה אלא כשסילק את התבשיל בער"ש ורוצה להחזירו אחר שכבר נכנסה השבת. אולם אם סילקו בשבת מותר להחזירו בשבת. וכן הביא **הר"ן** (נ"ו ד"ה ומיהו). אולם **הרמב"ם** (שבת פ"ג ה"ה) אסר אף אם סילקם בשבת.

וע"י **בשו"ע** (שם ס"ה) פסקס הרמב"ם, **והרמ"א** הביא דברי **הר"ן** וכת' שכן נוהגים להקל אפי' הניחו ע"ג קרקע, וטוב להחמיר. וע"י **במ"ב** (או"ח ס"ה) דאפי' לא היה דעתו להחזיר גם נוהגים להקל. **והחזו"א** (או"ח ס"ה לו ס"ק י"ב) ס"ל דאם לא היתה דעתו להחזיר וגם הניח ע"ג קרקע לא נהגו להקל.

וע"י **בב"ח** (אות א ד"ה כירה) שנקט דלדעת הרמב"ן אם נטל הקדרה מבעוד יום אסור להחזירה בשבת אף אם קיימים תנאי חזרה המובאים לעיל. וכן משמע **מהלבוש** (אות ד). וכ"כ **הדרישה** (אות ט ד"ה כתב) והוכיח כן מראיית הבי"ו נגד הר"ן הני"ל, וכן הוכיח **התה"ד** (אות טו). וכן פסקו **הערוה"ש** (אות יט) ו**החזו"א** (סי' לו ס"ק י"ב). אולם **הפמ"ג** (א"א ס"ק לה) תמה על דעה זו. וכן נקטו להקל **הגרי"ז** (אות יד), **המ"ב** (שעה"צ אות מד) ו**הגרשז"א זצ"ל** (ששי"כ פ"א הגה קכ"ד). וע"י **במאמר** (ס"ק ה) שדחה ראיית הדרישה הני"ל.

אלא דאף לדעת המחמירים לא מועיל תנאי חזרה בכה"ג, מ"מ בני"ד לא צריך התנאים כלל כמבואר לעיל אות ז' כי באופן פסק החשמל י"ל דלא חשיב סילוק.

ח. להניח על פלטה מכובת העתירה להדלק ע"י שעות שבת

וע"י **בחזו"א** (סי' לח ס"ק ב ד"ה כשיש) שכת' שתנור הנדלק ע"י שעות שבת שהוכן מער"ש, אסור להעמיד קדירה ע"ג התנור קודם שפנתח החשמל, משום דין שהייה, ואין כאן היתר של קדירה חיינתא דזה לא הותר אלא במניח מער"ש, אבל כשהכירה צוננת ומתחממת בשבת הוא בגזירת חיתוי. והלכך אף אם העמיד הקדירה מער"ש ואף אם נתבשל כמב"ד מער"ש נר' דאסור להחזיר דחום החשמל חשיב כאינה גרופה, ואף אם התנור סגור אין כאן היתר טח ביטל המבואר **ברמ"א** סי' רנ"ד ס"א, רק בנותן מער"ש, ומיהו בער"ש מותר בתנור סגור כמו שמתר' ליתן לאינו גרוף בהיתר של שריק, ע"כ. ומבואר דאסור להניח בשבת על פלטה שעתידה להדלק, אבל אם מניח מאכל מבושל מער"ש אין איסור. וכן פסק **האור לציון** (שם פ"ל אות י"ח והגה שם).

ועיוני **בזקן אהרן** (ח"א סי' טו - טו) ו**בחקלקת יעקב** (או"ח סי' פ) שאסרו אף כשמניח המאכל מער"ש על המכשיר שידלק בשבת כי יש לחוש שמא יעשה כן גם בשבת, כמו בהאי דסי' רס"ה דאסור ליתן מים בנר אף מער"ש, ואף שתנפשט ההיתר לענין הדלקת האור, אבל לבישול ח"ו להתיר. אולם **המלמד להועיל** (ח"ג סי' נ"ה) כת' להקל כשהמאכל מבושל מער"ש, אבל לבשל באופן זה מתחילה אסור משום גזירה שמא יעמיד הקדרה שם בשבת. **ובהר צבי** (ט"ל הרים מבשל סי' ג הובא בצ"ח ח"ב ר"ס ז) כתב דלא שייך לאסור ער"ש ע"ש שבת, כי כירת חשמל לא היה בימינו ולא אסורו והאין בדינו לגזור משמנו. **והשבט הלוי** (ח"א סי' נ"א אות ב) כתב דאם הניחו אור מבושל והאש גוי"ק לא שייך שום איסור כלל, לא משום חשש שמא יחתה, ולא מיחזי כמבשל כי לא שייך זה כשאינו עושה שום מעשה והקדרה עומדת מע"ש על הכירה. וכן פסק **האור לציון** (שם). אבל **המנח"ש** (ת"י סי' יב אות א) כתב להתיר אם היא גוי"ק אף שאין התבשיל מבושל (כי בסי' רנ"ג מבואר שאם הכירה גוי"ק סגל). וע"י בזה **בשמעתא עמיקתא** גליון שעי"ח.

ט. להנאות מחשמל שותקן בשבת – לסלק הקדרה לפני שהחשמל תוקן

והנה בגוונא שהפסקת החשמל מתחדשת ע"י מלאכה של ישראל ללא היתר של פקו"י אסור להנאות מהמלאכה. אלא דיש לעיין באופן התבשיל לא נצטק, והנאות מהמלאכה היא שהפלטה שומרת על חמימותו, אפטר דבכה"ג בדיעבד אין התבשיל נאסר משום מעשה שבת. דע"י **בשו"ע** (רס"י ר"ה) פסקס שאם עבר והטמין תבשיל בשבת אם עומד בחמימותו לא נאסר. ומבואר דע"י שמירת מצב לא קנסינן. וע"י **בהר צבי** (או"ח ס"ה קפ"א) שכתב דכל שבא לשמירה על המצב הקיים של המאכל שלא יתקלקל לא נחשב כהנאה לענין זה. והביאו **הצ"ח** (ח"ט ס"ה טו). **ובתשובות והנהגות** (ח"ה סי' צ"ג) בענין איסור להנות מחשמל בשבת כתב דנראה שבמקרה שרק מחזיק אותו במצבו ואינו פועל ומחדש כלל, אין זה נקרא מעשה שבת ליאסור, אלא דע"י שסיים שאף **שבשעה"צ** שם (אות ו) מותר מהרע"א שמצדד להחמיר גם כה"ג באופן של מוסף הבל, היינו משום דדמי למבשל. **ובמנח"ש** (ח"א סי' ה אות ד"ה ונלע"י) דן בני"ד דאשאר בצ"ע.

אולם אם יש חשש פקו"י כגון פסקס החשמל באזורים גדולים מאוד שיש לחוש משום פקו"י של חולים (המחוברים למכוונת הנשמה וכדו'), או זקנים העלולים להסתכן, אין איסור להנאות מהחשמל, וכן פסקו **האג"מ** (או"ח ח"ד רס"י קכ"ד), **הגרשז"א זצ"ל** (ששי"כ פ"ב הגה קפ"ב) ו**הגרשז"א זצ"ל** (שבות יצחק ח"ו ע"מ קצ"א ועמ' רד ד"ה גס). **ודעת החזו"א** (שם ס"ק ד ד"ה וכל) דאף אם נעשה בהיתר אם נעשה ע"י ישראל שאינו שומר שבת, אסור ליהנות ממנו, מפני שיש בשימושו איסור חילול ה' שאינו חס לכבוד שמים כיון שהוא שימוש ציבורי והעובד בשבת הוא עושה במרד ר"ל, ע"כ.

ודעת **הגרשז"א זצ"ל** (שם) שאין לאסור בכה"ג משום גזרה דשמא ירבה בשבילו כמבואר בריש סימן ש"ח, כי בזמן שמתקנים, עושים כן כדי עובר החולים שבי"ש שבעיר, וא"א לתקן את המתקן רק עברום. ואין חובה מעיקר הדין לכל אחד בביתו לעשות מעשה כדי למנוע את ההדלקה, ובפרט דכוונת המתקן היא רק לאפשר להדליק לכל מי שרוצה בכך, אבל עצם ההדלקה אפטר דשפיר חשיב לגבי המתקן כפס"ר דלא איכפת ליה. ולפ"י גם אם נמצאת קדירה מלאה על הכיריים החשמליים שבבית מותר להשהותה על הכיריים, ומותר ליהנות מן האוכל שהוחם אחר התיקון, ואינו מחויב להוריד קדירתו מן הכיריים עם חידוש הזרם, ע"כ. וע"י **בשמעתא עמיקתא** גליון רל"ח.

מעתה לפי המבואר לעיל אותיות ו' - ח' מותר להניח מערב שבת תבשיל מבושל על הפלטה העתידה להידלק בהיתר. ומ"מ ראוי לכתחלה באופן זה אם אפשר שיניחה על הבלעך.

מסקנא דדינא

א. קדרה העומדת על גבי פלטה חשמלית ופסק זרם החשמל בשבת, אין צריך לסלקה, שאף אם יתחדש הזרם בשבת (באופן המותר), מותר להשהותה, כי לא התבטלה השהייה הראשונה (ואף אם הצטננה, אלא שבאופן זה מותר רק אם לא סלקה מעל גבי הפלטה). ויש מחמירים בזה כמבואר בסמוך ב. באופן פסקס החשמל (או כבתה האש) מותר להעביר את הקדרה בעודה חמה לאש אחרת (גרופה וקטומה). ויש אוסרים אם הפלטה התקררה באופן שא"א לחמם בה מאכל, כי באופן זה התבטלה השהייה הראשונה (אע"פ שהמאכל עדיין רותח). ג. אם פסק החשמל מערב שבת ועתידיים לחברו באופן המותר (כגון במצב של חשש פקו"י של ממש), מותר להשאיר קדרה על פלטה העתידה להדלק, בתנאי שהמאכל מבושל כל צרכו. ויש שהחמירו בזה, אם תוקן ע"י מי שאינו שתוי"מ. ועל כן לכתחלה אלא אפשר להשהות על בלעך יעשה כן. ומ"מ בכל אופן אסור להניח קדרה בשבת על פלטה העתידה להדלק בהיתר, גם כשהתבטלה שבה מבושל כל צרכו.

ד. ולכאוי יש לתלות ספק דין, בשאלה אם אדר א' הוא עיקר, ואדר ב' הוא תוספת על השנה. או דאדר ב' הוא עיקר ואדר א' הוא תוספת על השנה. דאי נימא דאדר א' עיקר, נראה טפי דאף בו יש להרבות בשמחה, דנהי דעיקר דיני חודש אדר הם באדר ב' משום מסמך גאולה לגאולה, מ"מ הלא ההיא סברא ד"בריא מזליה" ודאי איתא ע"כ"פ באדר שהוא עיקר.

והנה מצינו בסי' נ"ה ס"י דכתב דהרמ"א דמי שנוטל באדר ועשה בר מצווה בשנת העיבור אינו נעשה בר מצוה ועד אדר השני. וביאר **הלבוש** (ס"י והביאו המשגיב שם ס"ק מ"ה) דטעמא מפני דאדר א' אינו אלא חודש העיבור, שהרי אין קורין את המגילה עד אדר ב'.

אולם יעוי' בסי' תקס"ח ס"י דדעת **המחבר** שכשארע יום שמת אביו ואמו באדר והשנה מעוברת יתענה באדר שני. ואילו דעת **הרמ"א** ד"ה איתנה בראשון (כן במנהג. וכ"כ הרמ"א) ביו"ד סי' ת"ב ס"י"ב בהג"ה וביאר **המשנ"ב** (או"ח שם ס"ק מ"א) דדעת המחבר דבשנה מעוברת סתם אדר הוא אדר שני. והחולקים על ס"ל להפך [וגם יש בענייננו טעם דאין מעבירין על המצוות]. וא"כ מבואר דס"ל לרמ"א אדר א' עיקר. אלא דא"כ נמצאו דברי הרמ"א סותרים זה לזה. וע"כ צ"ל דאף הרמ"א ס"ל דאדר שני עיקר, ורק לענין יארצייט ס"ל להתענות באדר א' משום דאין מעבירין על המצוות (ואפטר דרמז לזה המשגיב במה שהביא שני הטעמים).

ואכן **הלבוש** גופא (בסי' תרפ"ה ס"ד) כתב לענין תענית ביום פטירת אביו ואמו, דיתענה באדר הראשון משום דאין מעבירין על המצוות. ואפ"ה כתב שם דמי שנוטל באדר בשנה פשוטה ובשנת י"ג שלו היתה שנה מעוברת לא נעשה בר מצוה עד אדר שני, דלמה נכניס אותו לעונשין קודם שגיע זמנו, שהרי הוא נולד בשנה פשוטה שהיה מזלו מזל דגים, ואדר ראשון בשנת העיבור אין מזלו מזל דגים עד אדר שני. דאדר הראשון אינו אלא תשלומין לחודשים שעברו.

אולם יעוי' **ביערו"ת דבש** (ח"א ח"ו ג' לז' אדר) דאדר ב' הוא חודש שאין בו מזל [וצ"ע בהנ"ל] לדרברי **מנות הלוי** (אסתר ג' ז') משמיה **דהר"ר אליעזר מגרמישי"א זלה"ה**). ולדבריו צ"ל דההיא דאמרין בגמ' דאדר בריא מזליה קאי שנה מעוברת אף על אדר א'. דהא אדר ב' לית ליה מזל. [אלא דקאי אף על אדר ב' דלית ביה מזל, דהוא בריא לישראל שהם מעל המזל, וכמבואר שם ביערות דבש באריכות].

ואכן מצינו בתשובת **התת"ס** (ח"ו ס"י כ"ב) דחתם בסיום תשובה "א' דר"ח אדר ראשון שמרבים בו שמחה" וליע"א אי טעמו מחמת דס"ל דעיקר מזל חודש אדר הוא באדר א', או מפני דס"ל דאף אי אדר ב' עיקר, מ"מ אף אדר א' בכלל אדר הוא ומרבין בו בשמחה. **העולה לדינא** - אע"ג דנקטינן לדינא דעיקר חודש אדר הוא אדר ב', ואדר א' הוא חודש העיבור. מ"מ י"ל דאדר א' מרבין בו בשמחה ובריא מזליה.

כתב ע"י

הרה"ג שמעון פלזלי שליט"א
גוי"ק הקהילה החרדית מעלה אדומים

פניני מוסר

עניני שבת קודש

תפילת שחרית (ו)

מעלת אמירת 'אל אדון' - "אל אדון. אחי ורעי, גודל מעלת השבח הגדול הלא הובא בזוהר הקדוש... **ומזה יכול האדם להתבונן בשלה ערך גודל מעלת השבח הזה, ולהזהר בהם לומר התבות במיתון גדול ולכוון בהם היטב על כל פנים פירוש המילות.** וישים בלבו להבין ולהשכיל גודל השבח של יוצרנו ובוראנו יתייש ויתעלה, כי רב מאד מעלת האדם האומר ועושה תיקונים גדולים בעולמות העליונים הקדושים באמירת השבח הזה, כמבואר בזוהר הקדוש פרשת ויקהל וז"ל... "כששבח הזה עולה למעלה ששים מרכבות עליונות [שבגן עדן] מזדמנים ולוקחים השבח מן עם הקדוש ומעלים אותה להתעטר בה בכמה מרכבות עליונות שהממונים וכל הצדיקים שבגן עדן כולם מתעטרים בשבח הזה, וכל אלו המרכבות וכל אלו נשמות הצדיקים כולם עולים בשבח הזה עד סוד כסא הכבוד"...

ואיך לא יתלהב לבב איש בקרבו אל שמחה רבה ועצומה מאד באמירת השבח הגדול הזה, כדי לתת בזה נחת רוח גדול ליוצרנו ובוראנו יתייש ויתעלה... **וישמח שמחה עצומה על מאד באמירתו יתברך שמו יתעלה זכרו לעד**... (סידור ושרשרת העבודה ת, ח)

נערך על ידי מו"ס "עבודת שבת קודש"